

Wstęp

Oddajemy w Państwa ręce drugie wydanie publikacji „Finansowanie działalności kulturalnej”, której celem jest pomoc w sprawnej i efektywnej organizacji zaplecza finansowego przeznaczonego na prowadzenie szeroko rozumianej działalności na obszarze kultury, sztuki i zachowania dziedzictwa narodowego. Kolejne wydanie książki zostało uaktualnione zgodnie z obowiązującym stanem prawnym oraz mapą dostępnych w latach 2014–2020 źródeł finansowania pomocowego na obszarze kultury, uwzględniającą zarówno dotacje pochodzące z funduszy Unii Europejskiej jak i krajowe formy finansowego wsparcia przedsięwzięć społecznych i inwestycyjnych. Na łamach publikacji opisujemy m.in. dostępne formy dofinansowania projektów w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych w latach 2014–2020, dotacje Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2014–2020 oraz obowiązujące w 2016 roku Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Kondycja finansowa sektora kultury nadal wymaga podejmowania wielu samodzielnych inicjatyw, które pozwolą skutecznie wspierać finansowo działalność statutową instytucji i organizacji kultury, a notoryczny brak środków finansowych paraliżuje wiele wartościowych programów i projektów, których realizacja staje się niemożliwa z przyczyn czysto materialnych. W wielu wypadkach podmioty odpowiedzialne za rozwój kultury na terenie regionalnym i lokalnym zamiast zajmować się aktywnością programową, dla której zostały powołane, koncentrują się głównie na poszukiwaniu środków niezbędnych do zabezpieczenia podstawowej działalności administracyjnej. Kultura bardzo często przestaje pełnić funkcje poznawczą i edukacyjną, odstępuje od promowania młodych, wartościowych talentów kosztem treści dostosowanych jedynie do poziomu przeciętnego masowego odbiorcy. Podobnie na obszarze ochrony i udostępniania obiektów materialnego i duchowego dziedzictwa narodowego wysokie koszty utrzymania, zabezpieczania i powiększania materialnych zasobów spychają często na drugi plan aspekt związany z interaktywnym włączaniem ich w lokalne i regionalne środowiska społeczne. Takie działania podyktowane są przede wszystkim troską o zapewnienie ciągłości instytucjonalnej, co nie usprawiedliwia jednak zaniechania realizacji wielu odkrywczych i nowatorskich projektów autorskich.

W rozwiązaniu powyższych oraz wielu innych problemów, które dotyczą zarówno instytucje, jak i organizacje działające na obszarze kultury i sztuki, może pomóc jedynie kompleksowe podejście do finansowania prowadzonej działalności. Oprócz dotacji podmiotowych, które zapewniają podstawy materialne jedynie instytucjom kultury, zarówno instytucje, jak i organizacje powinny stale pozyskiwać środki finansowe z innych źródeł, z przeznaczeniem na prowadzenie i rozwijanie działalności merytorycznej. Nasza publikacja w sposób przekrojowy prezentuje dostępne kategorie źródeł finansowania, poczynawszy od dotacji podmiotowych i celowych przekazywanych przez władze samorządowe, poprzez krajowe programy grantowe, aż po międzynarodowe fundusze

dostępne dla podmiotów tworzących kulturę i sztukę na terenie naszego kraju, oraz pomoc finansową, usługową i rzeczową, możliwą do pozyskania od prywatnych sponsorów.

W pierwszym rozdziale naszej publikacji prezentujemy uwarunkowania prawne dotyczące zakresu i specyfiki funkcjonowania państwowych i samorządowych instytucji kultury, w tym zasady ich organizacji, podział ustawy oraz podstawowe formy aktywności programowej.

Rozdział drugi przedstawia organizacje pozarządowe, które prowadzą swoją działalność statutową na obszarze kultury i sztuki, z uwzględnieniem specyfiki i korzyści wynikających z konkretnej formy prawnej fundacji lub stowarzyszenia, zasad rejestracji, nadania statusu organizacji pożytku publicznego, pozyskiwania finansowania specyficznego dla trzeciego sektora, takiego jak m.in. zbiórki publiczne, spadki i zapisy, 1% podatku od osób fizycznych.

W rozdziale trzecim opisujemy źródła finansowania instytucji i organizacji kultury ze środków krajowych. Czytelnik może m.in. zapoznać się z zasadami pozyskiwania, przekazywania, zagospodarowania oraz rozliczania dotacji podmiotowych i celowych oraz zakresem programowym pomocy udzielanej przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Rozdział czwarty zawiera treści dotyczące źródeł finansowania zewnętrznego pochodzących z funduszy Unii Europejskiej, w tym z ogólnopolskiego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020, Programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej, nowego programu dotacyjnego Kreatywna Europa oraz 16 regionalnych programów operacyjnych, które współfinansują przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu kultury i sztuki realizowane na terenie poszczególnych województw.

Rozdział piąty dotyczy zasad i metod skutecznego pozyskiwania sponsorów prywatnych, którzy są w stanie wesprzeć finansowo, rzeczowo lub usługowo poszczególne programy i projekty realizowane przez instytucje i organizacje kultury. Rozdział ten wyjaśnia m.in.: zasady planowania tego typu współpracy, wyboru odpowiedniego sponsora, formułowania profesjonalnej oferty, a następnie umowy sponsoringu, przestrzegając zarazem przed błędami popełnianymi podczas nawiązywania kontaktu ze sponsorami.

W rozdziale szóstym zostały zaprezentowane zasady planowania strategicznego w instytucjach i organizacjach zajmujących się kulturą i sztuką w kontekście skutecznego pozyskiwania dofinansowania ze źródeł zewnętrznych, w tym zagadnienia dotyczące prawidłowego określenia misji i wizji, diagnozy indywidualnej sytuacji wewnętrznej i zewnętrznej, wyznaczenia celów strategicznych oraz efektywnego wdrażania przygotowanej strategii.

Rozdział siódmy opisuje metody konstrukcji i realizacji projektów społecznych i inwestycyjnych w instytucjach i organizacjach kultury, jako podstawowych instrumentów służących do wdrażania działalności statutowej i programowej. Czytelnik ma szansę zapoznać się m.in. z problematyką dotyczącą wszystkich faz rozwoju przedsięwzięcia, począwszy od przygotowania koncepcji projektu, sformułowania jego celów i rezultatów, zaplanowania harmonogramu działań i budżetu, metodami zarządzania, aż po ostateczne rozliczenie i zamknięcie projektu.

Rozdział ósmy dotyczy projektów partnerskich, które instytucje i organizacje kultury mogą realizować we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami oraz partnerami firmowymi. Treść rozdziału wyjaśnia m.in. zasady doboru odpowiedniego partnera, określenia ról odgrywanych podczas realizacji wspólnego przedsięwzięcia oraz nawiązywania formalnej współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami.

W rozdziale dziewiątym Czytelnik zapozna się z procedurami i zasadami obowiązującymi podczas konkursów dotacyjnych, wymogami odnośnie do prawidłowego przygotowania kompletnej dokumentacji aplikacyjnej, konstrukcją umowy podpisywanej z grantodawcą oraz innymi przepisami formalnymi niezbędnymi do pozyskania dofinansowania z programów grantowych.

Życzymy Państwu owocnej lektury, która przełoży się bezpośrednio na poprawę kondycji finansowej Państwa instytucji i organizacji.